

**Sõitjateveo autojuhi täiendkoolituse kursuse õppekava
 Õppekava kood BJ/TK**

Autojuhi teadmistele esitatavad põhinõuded

Autojuht peab teadma:

- 1) autojuhtide õigusi ja kohustusi reguleerivaid õigusaktide sätteid, muuhulgas tööõiguse valdkonnaga seonduvat;
- 2) suhtlemispsühholoogiat ja suhtlemise põhialuseid, probleemsete olukordade lahendamise viise ja meetodeid;
- 3) auto tehnajärelevalvesüsteemi Eestis, auto ehitusele ja tehnoseisundile esitatavaid nõudeid ning tehnoulevaatuse läbiviimise korda;
- 4) mootori, jõuülekanne, rooli, pidurisüsteemi, veermiku, kere, rataste ja rehvide, elektri- ja valgustussüsteemi ning toitesüsteemi üldehitust ja tööpõhimõtet;
- 5) sõiduki põhiagregaatides ja süsteemides sagedamini esinevaid rikkeid ning nende kõrvaldamise viise;
- 6) sõidukite lubatud mõõtmeid, registrimassi ning registriteljekoormust ja selle määramise põhimõtteid;
- 7) keskkonnasäästlikke meetmeid;
- 8) transpordi infrastruktuuri põhialuseid;
- 9) ettevõtluse aluseid, ettevõtluse vorme ja äriühingute liike ning nende registreerimise korda;
- 10) tegevuslubade, nende piirangute ja veolubade süsteemi;
- 11) transpordiökonomika aluseid ning omahinna kujunemist;
- 12) transpordi logistika põhimõtteid, komponente ning tähendust;
- 13) autovedude tähtsust vedude üldises mahus ning autoveo liikide iseärasusi:
  - siseriiklikul veol;
  - rahvusvahelisel veol;
  - oma kulul korraldataval veol;
  - veol tasu eest;
- 14) mootorsõidukijuhi sõidu- ja puhkeaja korraldusega seonduvat;
- 15) sundkindlustust reguleerivates õigusaktides autojuhi kutsetegevusega seotud sätteid;
- 16) tema poolt tööülesannete täitmisel seadustest, kollektiivlepingust või tööandja poolt kehtestatud töösisekorra eeskirja rikkumisest tuleneva vastutuse ulatust.

Bussijuhi täienduskoolituse õppekava koosneb järgmistest õppeainetest ja mahtudest:

Õppeaine nimetus	Õppetunde	sealhulgas	
		teoreetilisi õppetunde	praktilisi õppetunde
1. Tööõiguse alused	4	4	
2. Liiklus-, teenindus- ja suhtlemispsühholoogia	8	6	2
3. Sõiduki tundmine ja käsitlemine	4	4	–
4. Autovedude korraldus ja ökonomika (logistika)	6	4	2
5. Kindlustused ja vastutus	6	4	2
6. Töökeskkond ja liiklusohutus	7	7	–
6.1. Säästlik ja kaitslik juhtimine		3	4
6.2. Sõiduki dünaamika ja juhtimisvõtted		3	4
6.3. Rasked tee- ja ilmastikuolud		3	4
Kokku	35	29	6

Lisanõuded sõitjateveo autojuhile

(1) Sõitjateveo autojuht peab teadma:

- 1) autojuhile vajalikke suhtlemisnõudeid erinevate kategooriate sõitjatega suhtlemisel;
- 2) sõitjate teenindamise taset mõjutavaid tegureid ja põhjusi;
- 3) sõitjateveo korraldust reguleerivaid õigusakte autojuhile vajalikus mahus;
- 4) tasulise sõitjateveo liike ja vorme;
- 5) bussiliinide liigitust ja liiniloa mõistet ning selle kehtivusaega;
- 6) juhuvedude korraldust;
- 7) nõudeid busside varustusele ja tähistusele;
- 8) sõiduplaanide sisu ja vormistamist;
- 9) autojuhi ja sõitjate õigusi ning kohustusi;
- 10) autojuhi, kontrolöri ja asjaomaste ametiisikute õigusi korda rikkunud sõitjate korralekutsumiseks või sõidukist kõrvaldamiseks;
- 11) pagasiveo korda linna- ja kaugliinidel ning nõudeid pagasi lubatud sisule ja mõõtmetele;
- 12) saadetiste veo korda kaugliinidel ning nõudeid saadetiste lubatud sisule ja mõõtmetele;
- 13) liinivedudel rakendatavaid sõidupiletite tariife ja hindu ning sõidusoodustuste korda;
- 14) pagasi- ja saadetiste veo eest tasumise korda;
- 15) busside ehituse erinõudeid (busside kategooriad, liigid ja mugavusklassid).

(2) Sõitjateveo autojuht peab oskama:

- 1) juhtida, kiirendada ja peatada autot sõitjateveoks ohutu sujuvusega;
- 2) järgida sõiduplaani liinivedudel;
- 3) kasutada kassaaparaati sõidupiletite müügiks;
- 4) täita ja kasutada sõitjateveo dokumente nii siseriiklikel kui ka rahvusvahelistel vedudel;
- 5) avada bussi varuväljapääse ja evakueerida sõitjaid liiklusõnnetuse korral;
- 6) kasutada sõidumeerikut ning täita ja vahetada salvestuslehti.

Õppekavas toodud õppeainete temaatiline plaan

1. jaotis Tööõiguse alused

§ 66. Üldsätted

Õigusaktid, mis kindlustavad töövõtja sotsiaalse kaitstuse. Kõigi õigusaktide juures tuleb käsitleda põhiliselt sõitjateveo autojuhte puudutavaid ning nende praktilises töös esilekerkivaid probleeme.

§ 67. Tööleping

- (1) Töölepingu sõlmimine, selle muutmine, lõpetamine, üleminek, tühistamine, ülesütlemine.
- (2) Töötingimustest teavitamine, sh tööülesannete kirjeldus, töötegemise asukoht.
- (3) Tähtajaline tööleping, selle sõlmimine, pikendamise piirang.
- (4) Töötasu ja selle arvutamine viis, kinnipeetavad maksud, võimalikud hüved.
- (5) Töötaja kohustused, vastutus, lähetused.
- (6) Tööandja kohustused, vastutus.
- (7) Töötamine renditööjõuna, sh millised õigused ja kohustused on tööandjal ja millised juhti kasutaval ettevõtjal.
- (8) Isikuandmete töötlemine töösuhetes, sealhulgas tervisekontrolli andmete tuvastamine, tööõnnetustest teatamine, joobeseisundi tuvastamine, juhtimisõiguse tuvastamine.
[\[RT I, 10.08.2012, 1 - jõust. 01.09.2012\]](#)

§ 68. Töö- ja puhkeaeg

(1) Töö- ja puhkeaeg „Töölepingu seaduse” tähenduses.

(2) Autojuhi töö-, sõidu- ja puhkeaja erisused tulenevalt eelkõige Nõukogu määrusest (EMÜ) nr 3821/85, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EÜ) nr 561/2006 ja liiklusseadusest.

(3) Töö- ja puhkeaja planeerimine ja arvestus.

[[RT I, 10.08.2012, 1](#) - jõust. 01.09.2012]

§ 69. Töötaja puhkus

Puhkuse liigid, kestus, tasustamine.

[[RT I, 10.08.2012, 1](#) - jõust. 01.09.2012]

§ 70. Töö tasustamine

(1) Töötasu suurus, alammäär, keskmine töötasu, lisatasud.

(2) Kinnipeetavad maksud ja maksed.

(3) Autojuhi töötasu arvutamise ja maksmise erisused tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 561/2006 artikli 10 nõuetest.

[[RT I, 10.08.2012, 1](#) - jõust. 01.09.2012]

§ 71. Töökaitse, tööohutus, töötervishoid

(1) Tööohutuse ja töökaitsega seotud tööandja ja töövõtja vahelised vastastikused kohustused ja vastutus.

(2) Autojuhi tööga seotud ohud teel, laadimisel, sõiduki hooldamisel.

(3) Autojuhi terviseriski põhjused, sealhulgas stress, müra, vibratsioon, saastatud õhk, pikka aega istumine, töö- ja puhkeaja nõuete eiramine, tavatud tööajad, muutuvad ilmastikutingimused.

(4) Õnnetusrisiki põhjused, sealhulgas tulekahid, ebaõige tegutsemine koorma laadimisel ja kinnitamisel, kokkupuutel külmade või kuumade veostega või veetavate elusloomadega.

(5) Võimalikud töövigastused, nende uurimine ja töövigastustest põhjustatud kahjude hüvitamine.

[[RT I, 10.08.2012, 1](#) - jõust. 01.09.2012]

§ 72. Sotsiaalsed tagatised

Pension, sealhulgas pensionikindlustus, pensionide liigid, pensionile jäämise iga, määrad ja väljamaksmine kord.

[[RT I, 10.08.2012, 1](#) - jõust. 01.09.2012]

§ 73. Töövaidluste lahendamine

(1) Töölepingut puudutavate töövaidluste lahendamine töövaidluskomisjonis või kohtus, nende pädevus.

(2) Kollektiivsete töötülide lahendamine, institutsioonid, nende pädevus.

[[RT I, 10.08.2012, 1](#) - jõust. 01.09.2012]

§ 74. Praktilised õppused

(1) Praktiliste õppuste käigus õpetatakse tööiguse valdkonnas vaja minevate avalduste praktilist koostamist:

1) töölepingu tüüptingimused ja koostamine;

- 2) CV koostamine;
- 3) avaldus töövaidluse lahendamiseks pädevale organile.

(2) Dokumentide koostamisel esinevate puuduste väljaselgitamine ja analüüs.

2. jaotis Psühholoogia valdkond

§ 75. Liiklus-, teenindus- ja suhtlemispsühholoogia

(1) Sõitjateveo autojuhi tööks vajalikud põhiteadmised liikluspsühholoogia osas. Autojuhi tööd mõjutavad tegurid: tähelepanu, isiksuse eripärad (näiteks riskialdis käitumine, agressiivsus jne), väsimus, stress, alkohol, narkootikumid, erinevad haigused.

(2) Sõitjateveo autojuhi tööks vajalikud põhiteadmised teenindus- ja suhtlemispsühholoogia osas. Sõitjatepoolsed ootused autojuhi kui teenindaja rollikohasele käitumisele. Sõitjate põhjendatud ja põhjendamatud nõudmised.

(3) Autojuhi rollid ja rollikäitumise analüüs. Autojuhi isikuomadused ja nende mõju rollikäitumisele. Suhtlemise põhioskused:

- 1) oskus elada sisse sõitja rolli;
- 2) kontaktide loomise ja säilitamise oskus;
- 3) veenmisoskus;
- 4) kehtestamisoskus;
- 5) läbirääkimisoskus.

(4) Autojuhile vajalikud oskused, et paindlikult ja konfliktivabalt lahendada sõitjate põhjendamatud soovid ja nõudmised.

(5) Probleemsete sõitjate liigid:

- 1) alaealised;
- 2) vanurid;
- 3) joobnud sõitjad;
- 4) välismaalased;
- 5) agressiivselt käituvad sõitjad;
- 6) sõitjate grupid teenindusvedudel.

(6) Suhtlemise erinevused sõltuvalt vedude liigist:

- 1) vedod kohalikel liinidel;
- 2) vedod kaugliinidel;
- 3) juhuvedod.

(7) Auto tehnilise seisundi ja sõitjate salongi heakorra ning autojuhi sõidustiili ja -võtete mõju teeninduskultuurile. Veofirmade tuntuse ja reklaami mõju teeninduskultuurile.

[[RTL 2008, 45, 622](#) - jõust. 08.06.2008]

§ 75¹. Puudega ja piiratud liikumisvõimega inimeste teenindamine

(1) Puudega ja piiratud liikumisvõimega inimeste puudega seotud teadlikkuse suurendamine, eelkõige tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 181/2011, mis käsitleb bussisõitjate õigusi ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 55, 28.2.2011, lk 1–12), II lisa nõuetest.

(2) Bussijuhi kohustused lõikes 1 nimetatud isikute teenindamisel.

[[RT I, 10.08.2012, 1](#) - jõust. 01.09.2012]

§ 76. Praktilised õppused

Praktilised õppused kontaktide loomise oskuse ning veenmisoskuse ja kehtestamisoskuse omandamiseks rollimängude abil. Tüüpiliste probleemsete olukordade läbimängimine, lahenduste leidmine ja nende analüüs.

3. jaotis Sõiduki tundmine ja käsitsemine **[RTL 2006, 55, 1002 - jõust. 01.01.2007]**

§ 77. Üldnõuded

(1) Sõitjateveo autode (edaspidi *autod*) ehituse tundmaõppimisel tuleb lähtuda nende üldehituse ja tööpõhimõtete selgitamisest. Autode tehnohoolduse tundmaõppimisel tuleb lähtuda kehtivatest tehnonõuetest.

(2) Autode tootmise hetkeseis ja arengusuunad. Eestis enamkasutatavate autode margid ning mudelid. Busside liigitus, lühiiseloostus. Hooldus- või juhendraamatu kasutamine ning nende abil tehniliste andmete ja parameetrite leidmine.

(3) Firmateeninduse mõiste ja rakendamise kord.

(4) Sõidukite tehnajärelevalve süsteem ja rakendamise kord. Kehtestatud tehnonõuete aluseks olevad Euroopa Liidu normid ja nõuded:

- 1) Euroopa Majandusühenduse direktiivid (EEC);
- 2) ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (ECE) Genfi kokkuleppe reeglid.

(5) Autode VIN-koodid (tehasetähised) ja põhiantmed andmesildil.

§ 78. Mootor

(1) Mootorite liigitus ja lühiiseloostus, mootorite põhiantmed ja tööarakteristikud. Vânt- ja gaasijaotusmehhanismi ehitus, hooldus ja tehnilise korrasoleku tingimused.

(2) Jahutussüsteem ja selle osad. Mootori optimaalne soojusrežiim. Mootori käivitamine külmalt ja soojalt. Jahutusvedeliku taseme kontrollimine ja tiheduse (külmumiskindluse) määramine. Jahutusvedeliku lisamine ja väljalaskmine. Abinõude rakendamine mootori ülekuumenemise korral. Jahutussüsteemi rikked ja hooldus.

(3) Õlitussüsteem ja selle osad. Õli puhastamise ja jahutamise viisid. Õli taseme kontrollimine. Õli lisamine ja väljalaskmine. Õlitussüsteemi võimalikud rikked ja hooldus.

(4) Toitesüsteem ja selle osad. Ülelaadimine. Turbolaadur. Vahejahuti. Toitesüsteemi rikked ja hooldus. Toitesüsteemi kontrollimine ja õhu eemaldamine diiselmootori toitesüsteemist.

(5) Mootori väljalaskesüsteem. Heitgaaside toksilisuse vähendamise võimalused.

(6) Kütusekulu optimeerimine.

[RTL 2006, 55, 1002 - jõust. 01.01.2007]

§ 79. Jõuülekanne

Autodel kasutatavate jõuülekannete üldehitus, tööpõhimõte ja kasutusviis. Sidur. Sidurimehhanism ja -ajam. Siduri rikked ja hooldus. Hüdromehhaaniline jõuülekanne. Käsilülitamise, poolautomaat- ja automaatkäigukastiga bussi juhtimise iseärasused. Veosild. Üheastmeline, kaheastmeline ja lahusastmetega (rattareduktoriga) peaülekanne. Kahekäiguline veosild. Veosilla rikked ja hooldus.

§ 80. Rool

Autodel kasutatavate roolide tüübid, nende ehitus ja hooldus. Roolimehhanismi, rooliajami ja roolivõimendi tööpõhimõte. Rooli võimalikud rikked, mis avaldavad mõju liiklusohutusele. Roolimehhanismi ja rooliajami korrasoleku tingimused ning hooldus.

§ 81. Pidurid (sh suruõhusüsteem)

Piduri õhkajami üldskeem ja selle osad. Erinevat liiki toimemehhanismidega pidurid. Sõidupiduri, seisupiduri ja erinevat liiki abi- ja kestupidurite tööpõhimõte. Pidurite ehitus ja hooldus ning

reguleerimisvõimalused. Mitteblokeeruvate pidurite (ABS) tööpõhimõte. Rõhu kontrollimine ja reguleerimine õhkajamis. Rikkepiduri vabastamine. Pidurite rikked ja hooldus.

§ 82. Veermik, rattad ja rehvid

(1) Vedrustus. Bussi kere asendi regulaator, kere asendi muutmine. Esisild. Juhtrataste suunang. Seadenurkade ja rattalaagrite reguleerimine.

(2) Ratas. Kilp- ja kodarratas. Rehvi tüübid ja tähistus. Rehvi valimine koormusindeksi ja kiiruskategooria alusel ning kasutamissoodused. Lubatud muustrisügavused. Rehvi kasutusea pikendamise võimalused. Rataste tasakaalustamise vajalikkus.

§ 83. Elektriseadmed

Auto üldine elektriskeem ja selle osad. Vooluallikad: aku, generaator. Vooluallikate ebaõigest käsitsemisest tulenevad tagajärjed. Käiviti töötamine. Valgustus- ja signalisatsiooniseadmete tähistus ja neile kehtestatud tehnilised nõuded. Andurid ja mõõdikud. Elektriseadmete rikked ja hooldus.

§ 84. Kere ja lisaseadmed

(1) Juhi töökoht: juhtimisseadmete paigutus, juhiistme, peeglite ja rooli asendi muutmine. Uste avamise juhtajam. Avariiväljapääsude otstarve ning kasutamine. Juhi- ja reisijateruumi kütte- ja ventilatsiooniseadmed, nende tööpõhimõte, rikked ning hooldus.

(2) Auto komplekti kuuluv varustus ja sellele esitatavad nõuded.

§ 84¹. Sõiduki täiendav lisavarustus

(1) Sõidumeeriku liigid, mehaanilise ja digitaalse andmesalvestusega sõidumeerikud, nende kasutamise kord. Mehaanilise sõidumeeriku salvestuslehed, nende kasutamise ja säilitamise kord. Digitaalse sõidumeeriku juhi, juhi tööandja, töökoja ja kontrollija kaardid, nende kaartide kasutamine. Sõidumeeriku paigaldamise, hooldamise ja tehnilise ülevaatuse kord.

(2) Sõidukile paigaldatavad satelliitpositsioneerimise seadmed. Tähiste ja tingmärkide tundmine. Satelliitpositsioneerimise seadme abil otsitava tänava ja objekti leidmine.

(3) Hädaabi kõne «e-call» süsteemi seadmed.

[[RTL 2008. 45. 622](#) - jõust. 08.06.2008]

§ 85. Kütus, õlid, määrdeained, erivedelikud ning hooldusmaterjalid

(1) Autodel kasutatavate mootorikütuste, mootori- ja jõuülekandeõlide ning määrdeainete tähistus, põhiomadused ja kasutusvõimalused.

(2) Kütuse säästliku kasutamise võimalused. Jahutusevedelikud, nende omadused ja kasutamine.

(3) Erivedelikud: hüdroajamite vedelikud, õhusüsteemi külmumistõrjuki vedelik, tuuleklaasi pesuvedelik. Pesu- ja puhastusvahendid.

§ 86. Bussi kasutusjuhend

Tehnohoolduse läbiviimise süsteem ja selle ajavahemikud. Bussi igapäevasel hooldusel autojuhi poolt teostatavad tööd. Õlitus- ja määrimiskohad, määrimiskaart. Õlitus- ja määrimisvälp. Auto tehnilise seisukorra kontrollimine. Autojuhi õige tegevus tehniliste rikete ilmnemisel.

§ 87. Keskkonnasäästlikud meetmed

(1) Looduskeskkonda mõjutavad tegurid. Looduskeskkonna saastatuse põhjused ning teeliikluse osa atmosfääri üldsaastes. Kütuse, õlide, määrdeainete, erivedelike ning pesu- ja puhastusvahendite kahjulik mõju looduskeskkonnale.

(2) Heitgaasides sisalduvad kahjulikud ained ja ühendid ning nende mõju inimesele ja looduskeskkonnale. Heitgaasides sisalduvate kahjulike ainete piirnormid: tavaline auto, roheline auto ja ohutu auto.

(3) Müranormid autodele.

(4) Katalüsaatori otstarve mootori heitgaaside väljalaskesüsteemis ja selle tööpõhimõte.

§ 88. Busside mõõtmed, massid ja teljekoormused

Busside, liigendbusside ja bussirongide suurimad lubatud pikkused, laiused ja kõrgused. Lubatud suurimad registrimassid. Lubatud suurimad teljekoormused vedavale ja mittevedavale teljele. Mitmeteljelisele telikule lubatavad suurimad teljekoormused.

4. jaotis Transpordi infrastruktuur ja transpordiökonomika alused

§ 89. Transpordi infrastruktuur

(1) Transpordisüsteemi põhialused:

- 1) vedude infrastruktuur – maanteed, terminaalid, bussijaamad, sadamad, lennuväljad jne;
- 2) veovahendid – autod, bussid, raudteeveerem, lennukid, laevad jne;
- 3) toetavad ja abistavad tegevusalad – auto- ja bussitehased, hooldus- ja remondiettevõtted, kütusetanklate võrk, kindlustusteenused, uurimistöö, infovahetus, koolitus jne;
- 4) vedude juhtimine ja korraldamine – veondusala seadusandlus, administreerimine, tegevusload, maksusüsteem, kontrolli- ja järelevalvesüsteem.

(2) Eestis rakendatavad veoliigid:

- 1) maanteeveod;
- 2) raudteeveod;
- 3) mereveod (veod siseveekogudel);
- 4) õhuveod;
- 5) kombineeritud veod (multimodaalsed ja intermodaalsed veod).

(3) Maanteevedudega seotud riiklikud, avalik-õiguslikud ja eraõiguslikud institutsioonid.

(4) Veoturud Eestis, vedude liigid ja arengusuunad. Bussiliinide võrgustik. Eesti transpordisüsteemi integreerimine Euroopa struktuuridesse. Euroopa Liidu transpordipoliitika põhisuundumus.

§ 90. Ettevõtluse alused

(1) Eesti Vabariigi seadustega ettenähtud ettevõtluse vormid:

- 1) äriühingud, sealhulgas riigi äriühingud;
- 2) mittetulundusühingud, nende liidud, sihtasutused ja fondid;
- 3) munitsipaalettevõtted;
- 4) välismaiste äriühingute filiaalid.

(2) Erinevate äriühingute liigid:

- 1) täisühing;
- 2) usaldusühing;
- 3) osäühing;
- 4) aktsiaselts;
- 5) tulundusühistu;
- 6) füüsilisest isikust ettevõtja.

(3) Ettevõtete moodustamise, äriregistrisse kandmise ja maksuametis registreerimise kord. Juriidilise isiku ja füüsilise isiku mõiste.

(4) Ettevõtete juhtimise ja haldamise põhimõtted: juhatus, nõukogu, aktsionärid, osanikud, aktsionäride ja osanike üldkoosolek.

(5) Sõitjateveo turule ja sõitjateveo ametialale pääsemise tingimused. Tegevusload ja piirangud veonduses. Tegevuslubade väljaandmise kord.

§ 91. Transpordiökonomika alused

(1) Omahinna mõiste ja selle kujunemine sõitjateveol. Omahinna tulude ja kulude elemendid. Autojuhi osa omahinna kulude ja tulude moodustumisel.

(2) Autojuhtide ja teiste töötajate töötasu osa ettevõtte kulude üldises bilansis.

(3) Ettevõtte kasumi mõiste ja selle kasutamise võimalused. Kasumi jaotamine ettevõtte arendustegevuseks, laenude tasumiseks ja dividendide väljamaksmiseks. Ettevõtte arendamise rahastamise allikad: omafinantseerimine, kapitali suurendamine, pangalaenuid jne. Bussi liinivedude doteerimise kord linnaliikluses.

(4) Taustsüsteemi osatähtsus veondusettevõtte tegevuses.

(5) Sõitjateveo eest tasumise süsteem.

§ 92. Praktilised õppused

Praktilistel õppustel koostatav bussiettevõtte näitlik omahinna arvestus. Omahinna kulude ja tulude elementide analüüs ja omahinna alandamise võimaluste väljaselgitamine.

5. jaotis Sõitjateveo korraldus

§ 93. Üldnõuded

(1) Eestis kehtivad eeskirjad, mis reguleerivad sõitjateveo korraldust. Sõitjatevedu tasu eest ja omal kulul. Omavedude mõiste. Tasulise sõitjateveo liigid:

- 1) liinivedu,
- 2) juhuvedu.

(2) Tegevusluba ja sõidukikaart. Riigisisene ja rahvusvaheline sõitjate vedu. Sobiva bussi valimine sõltuvalt liiniveo või juhuveo liigist.

(3) Sõitjateveo struktuur Eestis, bussivedude osa sõitjateveol. Bussiliinide võrk ja nende liigitus. Bussiliinide valiku ja avamise kord. Liiniloa tähendus, kehtivus ja liiniloa väljaandmise kord. Liiniloa väljaandjad.

§ 94. Õpilasiinid

(1) Õpilasiinide mõiste. Nõuded õpilasiinivedu teostavale ettevõtjale. Maakonna ja kohaliku omavalitsuse organi osa õpilasiinivedude korraldamisel. Õpilaste vedu tellimusveona ja liiniveona.

(2) Õpilaste veo eest tasumise kord.

(3) Õpilaste käitumise iseloomulikud küljed, nende arvestamine ja mõjutamine autojuhi poolt. Õpilaste bussi sisenemine ja väljumine, sellega kaasnevad ohud.

§ 95. Liiniveod

(1) Linnaliinid, vallaliinid, maakonnaliinid ja kaugliinid, nende erinevus. Autojuhi kohustused enne väljasõitu liinile, liinil töötades ja vahetuse lõppedes. Nõuded busside varustusele ja tähistusele.

(2) Sõiduplaanide sisu ja vormistamine. Autojuhi õigused, kohustused ja vastutus liinil töötamisel. Autojuhi õige tegutsemine liiklusohutikkus olukorras, liiklusõnnetusse sattumisel või bussi tehnilise rikke korral. Tehnoabi osutamise kord liinil. Autojuhi sidevahendid ja nende kasutamine. Sõitjate informeerimine.

(3) Sõitjate õigused ja kohustused. Autojuhi, kontrolöri ja asjaomaste ametiisikute õigused korda rikkunud reisijate korralekutsumiseks või autost kõrvaldamiseks.

§ 96. Veod kaugliinidel

(1) Riigisiseste kaugbussiliinide avamise ja pidamise kord. Autojuhi lisakoolituse nõue töötamiseks rahvusvahelistel kaugliinidel. Kaugbussiliini luba ja selle taotlemise kord. Liinilubade komisjon ja selle pädevus. Liiniloa kehtivus ja pikendamine.

(2) Kaugliinide liigid:

- 1) ekspreskaugbussiliin;
- 2) kiirkaugbussiliin;
- 3) harilik kaugbussiliin.

(3) Erinevused kaugbussiliinide vahel.

(4) Sõiduplaanide koostamise ja kinnitamise nõuded. Sõiduplaanide sisu ja vorm.

(5) Pagasiveo kord liinibussis. Vedada lubatud pagasi suurimad mõõtmed ja kaal. Vedada keelatud pagas. Pagasi säilivuse eest vastutajad.

(6) Autojuhi õigused, kohustused ja vastutus kaugliinidel töötamisel. Autojuhi sidevahendid ja nende kasutamine. Sõitjate informeerimine.

(7) Lisanõuded rahvusvahelisel kaugliiniveol vedajale, autojuhile, vedude korraldajale jt.

§ 97. Juhuveod

(1) Juhuveodude mõiste ja nende erinevused liinivedudest. Tegevusluba. Nõutavad dokumendid juhuvvedudel. Sõidulehed ja nende täitmise kord. Sõiduprogramm ja sõitjate nimekiri. Autojuhi õigused ja kohustused juhuvvedudel. Täiendavad nõuded lastegruppide veol.

(2) Rahvusvaheliste juhuvvedude erinevus. Lisanõuded rahvusvahelistel juhuvvedudel.

§ 98. Paki- ja kaubavedu bussidega

Pakiveo kord ja nõuded linna-, maakonna- ja kaugliinidel. Kauba ja saadetiste vedu bussides. Autojuhi vastutus kauba ja saadetise säilivuse eest. Sõitjateveol keelatud kaupade ja saadetiste vedu.

§ 99. Sõidu eest tasumise kord

(1) Liinivedudel rakendatavad sõidupiletite tariifid ja hinnad. Sõidusoodustuste süsteem. Piletimüügi kord bussijaamas ja autojuhi poolt, pileti komposteerimine.

(2) Kassaaparaat ja selle käsitsemine.

(3) Nõuded kaugliinide piletile ning pileti kehtivus. Sõidupileti tagasiostmise võimalused. Tasumise kord juhuvvedudel. Tasumise kord pagasi-, pakkide ja kaubaveo korral.

(4) Piletikontrollisüsteem bussiliinidel.

6. jaotis Kindlustused

§ 100. Üldsätted

Eestis kehtivad nõuded kindlustuse osas. Kindlustuse eri liikide puhul autojuhte puudutavad küsimused. Vabatahtliku ja sundkindlustuse mõisted. Ülevaade Eestis tegutsevatest kindlustusseltsidest.

§ 101. Elukindlustus

Elukindlustuse mõiste ja kindlustuslepingute sõlmimise kord. Kindlustusmaksud, nende sõltuvus isiku vanusest, tervisest, elukutsest. Hüvitiste maksmise kord surma või õnnetusjuhtumi korral. Sõitjate kindlustus.

§ 102. Kahjukindlustus

(1) Kahjukindlustuse liigid:

- 1) varakindlustus;
- 2) sõidukikindlustus (kasko);
- 3) veosekindlustus.

(2) Kahjukindlustuse sõlmimise kord, kindlustusmaksud, omavastutus. Kahjukindlustuse eritingimused, nende kajastamine kindlustuslepingus. Hüvitiste maksmise kord.

§ 103. Vastutuse kindlustus

Vastutuse kindlustamise mõiste, selle erinevus kahjukindlustusest. Vastutuse kindlustus autoveonduses:

- 1) liikluskindlustus;
- 2) rahvusvaheline liikluskindlustus (roheline kaart).

§ 104. Liikluskindlustus

(1) Liikluskindlustuse kohustuslikkus, kindlustuslepingu sõlmimise kord. Kindlustuslepingute liigid. Kindlustusmaksud, nende sõltuvus bussi- ja autojuhi isikuomadustest. Liiklusõnnetusel tekkida võivad kahjud:

- 1) isikukahjud;
- 2) varakahjud.

(2) Liiklusõnnetuse vormistamine: blanketi «Teade liiklusõnnetusest» täitmise kord. Liiklusõnnetusest teatamine. Politsei poole pöördumist nõudvad juhud. Isiku- ja varakahjude hüvitamine. Kahjude hüvitamise piirmäärad.

[[RTL 2006. 55. 1002](#) - jõust. 01.01.2007]

§ 105. Praktilised õppused

Praktiliste õppuste käigus täidetakse liiklusõnnetuse puhul vajalik blankett «Teade liiklusõnnetusest». Blanketi täitmise variandid:

- 1) süüdi on üks liiklejaist;
- 2) süüdi on mõlemad liiklejad;
- 3) süüdi on välismaalasest osapool;
- 4) süüdlane põgenes õnnetuskohalt.

7. jaotis Autojuhi vastutus

§ 106. Üldnõuded

Eestis kehtivad seadused, mis reglementeerivad autojuhi kui suurema ohu allika valdaja vastutuse. Kõigi seaduste juures tuleb käsitleda põhiliselt autojuhte puudutavaid ning praktilises töös esilekerkivaid olukordi.

§ 107. Töösisekorra eeskiri

Töösisekorra eeskirja sisu ja eesmärk. Töötajate stimuleerimise ja karistamise viisid. Töötaja distsiplinaarvastutuse ulatus.

§ 108. Karistusseadustik

- (1) Süüteo mõiste, süüteo koosseis, liigid, karistuse liigid ja määrad.
- (2) Kuriteo eest kohaldatavad põhikaristused, lisakaristused, muud mõjutusvahendid.
- (3) Liiklusalased kuriteod.
- (4) Kuriteo uurimisega tegelevad organid. Kohtud, nende liigid ja astmed. Kohtuotsuse peale edasikaebamise kord.
- (5) Kuritegude tõkestamine.
- (6) Illegaalne sisseränne.
[\[RTL 2006, 55, 1002 - jõust. 01.01.2007\]](#)

§ 109. Vastutus väärteo toimepanemise eest eriseaduste ja karistusseadustiku järgi

- (1) Väärteo mõiste. Väärteo eest kohaldatavate karistuste liigid:
  - 1) rahatrahv-põhikaristus;
  - 2) arest-põhikaristus;
  - 3) sõiduki juhtimise õiguse äravõtmine-lisakaristus.
- (2) Väärteod:
  - 1) tööõiguse ja tervishoiu valdkonnas;
  - 2) liikluse valdkonnas;
  - 3) muudes valdkondades.
- (3) Väärtegude kohtuvälised menetlejad, karistuste rakendamine. Menetlus rahatrahvide, aresti ja sõiduki juhtimise õiguse äravõtmise kohaldamisel.
[\[RTL 2006, 55, 1002 - jõust. 01.01.2007\]](#)

8. jaotis Sõidupraktika

[\[RTL 2006, 55, 1002 - jõust. 01.01.2007\]](#)

§ 110. Üldsätted

Õppesõidu eesmärk on:

- 1) tutvumine liinivedudeks kohandatud sõitjateveo auto juhtimis-, abi- ja turvaseadmetega;
- 2) tutvumine linnaliinide marsruudi ja peatustega;
- 3) harjutada bussi juhtimist erioludes.

§ 111. Sõitjateveo auto ettevalmistamine liinile sõiduks

- (1) Sõitjateveo auto tehnilise seisukorra ja kompleksuse kontrollimine enne mootori käivitamist. Igapäevase hoolduse läbiviimine. Tutvumine autojuhi töökohaga:
  - 1) autojuhi õige kehaasend;
  - 2) istme, rooli ja peeglite seadmine.
- (2) Tutvumine sõitjateveo auto juhtimisseadmete asukoha ja käsitlemisega ning armatuurlaual paiknevate näidikute ja märgulampidega. Sõitjateveo auto mootori käivitamine. Juhi tegevus enne bussi käivitamist ja käivitamisel.

§ 112. Sõitjateveo auto juhtimine väikesel kiirusel

- (1) Juhtimisseadmete ja juhtimisvõtetega kohanemine. Sõit käsilülitus- ja automaatkäigukastiga bussiga. Liikumise alustamine. Käigukangi käsitlemine ja selle abil sobiva asendi (käigu) valimine. Sõitmine väikese kiirusega. Erinevad pidurdustehnikad: sujuv- ja äkkpidurdus. Manööverdamine, pöörete sooritamine.
- (2) Tagurdamine gabariitväravasse otse ja pöördega. Tagurdamine külgboksi.

§ 113. Sõitjateveo auto juhtimine linnaliikluses

- (1) Automaatkäigukastiga bussi sõiduomaduste ja juhtimise iseärasuste tundmaõppimine. Automaatkäigukasti käikude ümberlülitumise tunnetamine.
- (2) Õigete sõiduvõtete viimistlemine ning rahuliku ja sujuva sõidustiili kujundamine.
- (3) Erinevad sõiduharjutused: kiirendus ja pidurdus, peatumine peatustes ja liiklusvoolus, sõitmine tõusul ning langul.
- (4) Säästlike, kütuse ülekulu vältivate sõiduvõtete kasutamine. Liiklusolukordade ja sõidutingimustega arvestamine.

§ 114. Sõitjateveo auto juhtimine liinil töötamise tingimustes

- (1) Sõit etteantud liinil koos peatustes peatumiste, sõiduplaanist ja ajagraafikust kinnipidamise, kassaaparaadi käsitlemise ning mikrofoni kasutamisega. Vajaliku sõidusujuvuse lõplik saavutamine ja kaitsliku sõiduviisi rakendamine.
- (2) Sõidu lõpetamine. Sõitjateveo auto tehnilise seisukorra kontrollimine.

§ 115. Sõitjateveo auto juhtimine erioludes

- (1) Sõit pimedal ajal. Tulede kasutamine. Sõit erineva valgustusega teedel.
- (2) Ohutu piki- ja külgsuuna tagamine.
- (3) Sõit libedal teel. Õiged pidurdusvõtted libedal teel.

§ 116. Juhtimisoskuse järelkontroll ja ametioskuste hindamine

- (1) Sõitjateveo ametialale vastava sõidutaseme väljaselgitamine ja ametioskuste hindamine. Sõitjateveo auto kasutusjuhendi tundmine, bussi nõuetekohane ettevalmistamine.
- (2) Sõidutehnika, liiklusreeglite järgimise ning erinevate liiklusolukordade ja sõidutingimustega arvestamine.
[\[RT I, 10.08.2012, 1](#) - jõust. 01.09.2012]
- (3) Sõiduaja graafikust kinnipidamine. Autojuhi tööülesannete ja kohustuste tundmine ning täitmine.

9. jaotis Töökeskkond ja liiklusohutus

§ 116¹. Liiklusreeglid ja liikluses käitumine

- (1) Liiklusohutus alaste teadmiste täiendamine:
    - 1) liiklusreeglite kinnistamine ja süvendamine;
    - 2) mitmesuguste liiklusolukordade analüüs ja hindamine;
    - 3) riske vältiva käitumisviisi kujundamine.
  - (2) Juht ja sõiduk erinevates liiklusolukordades:
    - 1) teisi liiklejaid ja ümbritsevat looduskeskkonda arvestava hoiaku kujundamine;
    - 2) piisava ohutunde kasvatamine asjatu riski vältimiseks liikluses;
    - 3) vajalike oskuste analüüsimine ja nende arendamine võimalike ohuolukordade ennetamiseks;
    - 4) ohutu, sujuva ja keskkonnasäästliku sõidumaneeri kujundamine;
    - 5) tegutsemine liiklusõnnetuste ajal.
- [\[RTL 2006, 55, 1002](#) - jõust. 01.01.2007]